

Katholiek Vrouwendispuut vierde 80-ste verjaardag met een inspirerend en stralend symposium:

Springlevend en strijdbaar

Door Jutta Chorus, 31 maart 2026

80 jaar Katholiek VrouwenDispuut: KVD vrouwen met een politiek hart

Het was meteen al een feestdag, de 80-ste verjaardag van het Katholiek Vrouwendispuut. De 140 bezoekers aan het symposium 'Vrouwen in de politiek' op 21 maart in het Utrechtse stadhuis kwamen al vrolijk binnen, ze waren jong en ouder, velen in feestkleding, jurken, mooie pakken, schoenen met hakken. De zon scheen, dat hielp. Onder de deelnemers was een enkele man. **Presidente Maria van den Muijsenbergh** hoefde maar te zeggen dat „ons katholiek sociaal denken broodnodig is in een tijd waarin het recht van de sterkste en de vrouwonvriendelijkheid zegevieren” of de toon was gezet – de strijdbaarheid gonsde door de foyer.

Utrechtse powervrouwen

Burgemeester Sharon Dijksma heette de leden welkom in haar stadhuis, het Katholiek Vrouwendispuut werd op een steenworp afstand in 1946 opgericht (Kromme Nieuwegracht 52bis). Een „springlevende beweging”, noemde ze het Dispuut en het bestaan ervan „nog steeds relevant en helaas bittere noodzaak” .

Ze noemde „powervrouwen” uit de Utrechtse geschiedenis en de hedendaagse vrouwelijke politici die kampen met misogynie. En toen zei ze: „Ik weet zeker dat er in deze zaal vrouwen zitten met verhalen die je de koude rillingen bezorgen.”

Zelf had ze ook zo'n persoonlijk verhaal. Een paar jaar geleden had ze zichzelf afgebeeld gezien in een Utrechtse tunnel, bungelend aan een galg. „En dat was natuurlijk best wel heftig”, zei ze. „En gek genoeg niet eens zozeer voor mijzelf, want ik vond het vooral slecht getekend. Maar voor mijn kinderen, die ook onder die tunnel doorfietsen, was dat natuurlijk wel een ding, want het was hun moeder. En dus als je iemand bedreigt, dan bedreig je niet alleen die persoon zelf, die over het algemeen nog misschien wel best weerbaar is, maar ook de mensen die van die persoon houden. En die zijn niet weerbaar en die hebben niet gekozen voor het burgemeesterschap van Utrecht.”

Toen gingen de rillingen door de zaal. „Als we niet oppassen glijden we af naar een klimaat waarin al het rechtvaardige – een van de redenen waarom ik de politiek ben ingegaan – gewoon wordt teruggedraaid.” Ze riep de aanwezigen op „de macht op (te eisen” en dat leidde tot gejuich en een daverend applaus.

Zegen voor vrouwen in de politiek

De opbouw van de ochtend kon niet beter. Na Dijkema betrad journalist en **columnist Sheila Sitalsing** het podium. Menigeen had al nieuwsgierig geïnformeerd naar de betekenis van de titel van haar lezing – ‘Caroline van der Plas is een zegen voor vrouwen in de politiek’. Hoe kon de voorvrouw van de radicaal rechtse BBB nu een zegen zijn voor weldenkende burgers?

Sitalsing nam de toehoorders mee door de geschiedenis van het vrouwenkiesrecht. Hoe Suze Groeneweg in 1918 bij haar entree in de Tweede Kamer door een liberale senator werd beschreven als ‘grof, ongracieuus, snel-opstuivend en vrouwelijk ruw’. Hoe Mariëtte Hamer, in 2006 fractieleider van de PvdA in de Tweede Kamer, door columnist Martin Bril werd vergeleken met een ‘lampenkap’. En hoe Caroline van der Plas na haar verkiezing ‘Ma Flodder’ werd genoemd.

Maar dit verhaal ging niet over uiterlijk of de mannelijke blik. Het was in de eerste plaats een ode aan alle vrouwen die „het glibberige pad naar de politiek betraden”, zoals de tientallen Dispuutleden sinds 1946. Ondanks hitscampagnes die erop gericht zijn vrouwen terug te duwen uit het publieke domein. Een ding had Sitalsing van die campagnes geleerd. ‘Het gaat niet om jou, het gaat om je gender.’ Het is een systeem, waar na Sigrid Kaag bijvoorbeeld ook minister Rianne Letschert aan ten prooi is gevallen. Toen zij informateur was, viel niemand haar aan, toen ze minister werd „veranderden haar sociale media in een afvalput vol verwensingen en seksisme en scheldpartijen”.

Sheila Sitalsing vertelde hoe ze na de middelbare school op Curacao naar Nederland kwam om te studeren. „Ik had een grote mond, waarop een mannelijke medestudent

vroeg of ik soms de eerste vrouwelijke premier van het Koninkrijk wilde worden.” Ze begreep zijn vraag niet, omdat Curacao allang vrouwelijke premiers had gehad. De aanwezigen lachten, applaudiseerden.

Ode aan de imperfecte vrouw

Sitalsing zei dat ze als journalist lange tijd op zoek was gegaan naar de vrouwelijke aanwezigheid in de politiek. Wat voor bijdrage leverden zij? Wat was het *selling point* van diversiteit? Uiteindelijk zag ze in dat emancipatie niet om de kwaliteit van de vrouwelijke bijdrage gaat, maar om de gelijke rechten voor vrouwen. „Dat je net zo middelmatig, dom, agressief, racistisch, oorlogszuchtig, seksistisch, sociaal, onbeleefd en omhoog drijvend door gebrek aan gewicht mag zijn als de middelmatige mannen met wie je aan tafel zit.” Het gaat om „het recht op een stoel aan tafel ongeacht wat je met die stoel doet.”

En zo werd haar toespraak een ‘ode aan de imperfecte vrouw in de politiek’. Zij maken het pad voor vrouwen in de politiek breder. Ze vergroten „de publieke ruimte voor mij, voor alle vrouwen hier”. Op die manier is de aanwezigheid van vrouwen een vanzelfsprekendheid en wordt het gemakkelijker ook waardevolle bijdragen te leveren, interessantere discussies te voeren. Dat is waarom Caroline van der Plas een zegen is voor vrouwen in de politiek, concludeerde Sitalsing.

Onze harten braken bij de Latijns Amerikaanse liederen van **Piedra Roja**, van Barbara Weiler uit kring Nijmegen en haar compagnon Markus Axelsson, die feilloos de toon van de voordrachten omzetten in melancholieke en tegelijkertijd strijdbare muziek.

Het politieke systeem toegelicht

Sigrid Kaag, die daarna in een kleine fauteuil op het podium plaats nam, was helemaal warmgelopen om haar perspectief op „het systeem” toe te lichten. Ze was speciaal voor ons jubileumfeest uit haar woonplaats in Zwitserland gekomen, ik ging in de andere stoel zitten om haar te interviewen.

De afgelopen tijd was ze vaker in Nederland om commentaar te geven op de oorlogen in Gaza en Iran. Na de scheldpartijen en bedreigingen die ze tijdens haar ministerschap had ervaren, verbaasde het haar met hoeveel egards media haar nu uitgenodigden. „Nu ik hier weer als een ‘vrij mens’ terugkom, zonder beveiliging, zonder te worden herkend, word ik soms als een soort profeet uit een ander land ontvangen, terwijl ik dezelfde persoon ben als toen, met dezelfde kwaliteiten. Opeens ben je een andere stem en luistert men weer naar je. Je wordt niet meer gedemoniseerd. En de mensen die dat hebben gedaan, zijn vergeten wat ze hebben gedaan. Een rare ervaring.”

Ze vertelde over haar „heel katholieke en heel liberale” jeugd in Zeist. Over haar moeder die na haar huwelijk had moeten stoppen als onderwijzeres maar haar dochters op het

hart drukte: 'Als je maar nooit afhankelijk wordt van een man'. Over haar vader die kerkmusicus was en „een soort brave hippie”. Die in het standsgevoelige Zeist in een Lada of Scoda reed en in een huurflat wilde wonen.

Er hing een kruis boven het huis, zei Kaag ook. Het broertje dat na haar werd geboren, stierf als baby. En in haar puberteit werd haar moeder ernstig ziek en haar vader werd zwaar depressief opgenomen in een kliniek. Sigrid en haar zus verhuisden naar pleeggezinnen. „Wij zaten niet in een sociaal milieu waar dit tot extra kwetsbaarheid leidde. We hadden een soort georganiseerde omgeving, vanuit de kerk, de middelbare school, de hockeyclub. Mijn zus en ik klampten ons vast aan school.”

Haar vertrek in 1981 naar Cairo op 19-jarige leeftijd waar ze aan Midden-Oostenstudies begon, was een openbaring. Met een kwinkslag naar Sitalsings vroege herinnering aan de vrouwelijke premiers van Curacao, vertelde Kaag over de krachtige vrouwelijke politici in Egypte waarop in Nederland vaak verbaasd werd gereageerd. „Het zelfbeeld van Nederland over hoe het staat met de positie van verschillende bevolkingsgroepen en de rechten van vrouwen, blijft overtrokken. We zijn simplistisch in het opkalefateren van hoe goed we het doen. Je hoorde altijd: 'O we zijn geweldig, want wij hebben Ahmed Aboutaleb als burgemeester van Rotterdam.' Oké, dat is er één. Maar als je steeds weer met de uitzondering moet komen om iets te beweren, is het niet in orde.”

In 2013 leidde ze een vredesmissie in Syrië, in 2015 was ze gezant in Libanon. Ze onderhandelde met dictators in het Midden-Oosten, maar volgens haar was haar positie van vrouwelijke gezant nooit precair. „Het gaat om de status van je ambt. Je positie is je macht. *If you assume it*, als je het je eigen maakt, heb je dubbele winst. Want op sommige plekken krijg je zo ook nog toegang tot specifieke vrouwengemeenschappen, van politieke leiders, invloedrijke vrouwen, schrijvers die met jou willen spreken. Een zwaar onderschat machtsmiddel.”

Agency

In 2017 werd Kaag gevraagd als minister van Buitenlandse handel namens D66. Had de portefeuille Buitenlandse Zaken met haar ervaring niet meer voor de hand gelegen? „Dat moet je aan Alexander Pechtold vragen, waarom D66 destijds genoeg heeft genomen met Buitenlandse Handel. Het is een mooie post hoor, maar het is marginaal in de ministerraad. Je doet goede dingen in het buitenland, maar vanuit Nederlands politiek perspectief heb je er niets aan.”

Opvallend was dat naarmate haar ster verder rees, de pesterijen en bedreigingen toenamen. Tegen de tijd dat ze partijleider werd en daarna vice-premier en minister van Financiën was haar huis veranderd in een bastion en kon ze haar eigen kinderen nauwelijks meer bezoeken. Haar vertrek uit de politiek in 2023 was een direct gevolg van die aanvallen, ze noemde zich „ongewild lijdend voorwerp” van Geert Wilders. „Maar toen heb ik iets gezegd, waarvan ik heel blij ben dat ik het heb gezegd: weet je, ik ben geen slachtoffer van Geert Wilders. Ik leen me daar niet voor. Ik heb *agency*, een piekfijn, bijna onvertaalbaar begrip, dat zoveel betekent als: ik ben autonoom, ik heb

recht van spreken, ik bepaal zelf welke keuzes ik maak. Ik was een goede minister, bijna zeven jaar lang. Succesvol partijleider. Ik ben veel meer dan iemand als een Geert Wilders ooit van mij kon maken. Dat inzicht geef ik graag door.”

De zaal die de hele ochtend al met de sprekers meeleeft, barstte los in luid applaus.

Ze vindt de emancipatie in Nederland ‘onvoltooid’, te veel vrouwen werken nog in deeltijd. En ze ziet met zorg dat „de witte, heteroseksuele en kennelijk etno-christelijke man zich in de hoek gedrukt voelt en dat gevoel politiek maakt”. Bij een partij als FvD wordt het maagdelijke, onberoerde, onschuldige gepropageerd, terwijl oudere, krachtige vrouwen als ‘heks’ worden weggezet.

Wat kunnen wij als Katholiek Vrouwendispuut daaraan doen? Concentreer je op een of een paar thema’s per jaar en activeer die. „Femicide bijvoorbeeld, een extreme vorm van geweld die voortkomt uit gebrek aan respect voor vrouwen en meisjes.” Ze moedigde vrouwen in besturen ook aan een heel simpele methode toe te passen: „als panels niet voor 50 procent uit vrouwen bestaan, zeggen de andere vrouwen af”.

Werkzaam leven voor politieke carrière

Op een vraag uit de zaal wat Sigrid Kaag jongeren zou meegeven die de politiek in willen, antwoordde ze: „Ik ben altijd een beetje verwonderd door mensen die hun hele leven alleen in de politiek hebben gezeten, met een loopbaan van politiek assistent, naar gemeenteraadslid, naar wethouder, Kamerlid. Autonomie betekent voor mij dat je al een werkzaam leven hebt gehad vóór je de politiek ingaat. Zo draag je ook een grotere maatschappelijke ervaring mee dan de slimme woordjeskunstenaar die op het juiste moment bij de interruptiemicrofoon staat, en hoopt dat-ie het avondjournaal haalt.”

En tenslotte stelde ik de actuele vraag die veel kringen mij toestuurd voorafgaand aan dit interview: U zit in de ‘vredesraad voor Gaza’ van Trump. Wat verwacht u daar te kunnen bijdragen? „Ik heb bijna geen verwachtingen. Wat ik hoop te bereiken is óf een rem te zetten op een vreselijk slecht plan óf het goede doen en tenminste verlichting te brengen in de dystopie in het leven van Palestijnen in Gaza. Denk ik dat dat gaat lukken? Daar ben ik niet naïef in.

Ik doe het, uiteindelijk doe ik het voor mijn man en kinderen. Tijdens de tweede week van de Israëlische tegenaanval op Gaza zijn er elf familieleden van mijn man vermoord. Zeven kinderen, vier volwassenen.”

Toen Sigrid Kaag was uitgesproken, stond de zaal in één beweging op. Ze kreeg een staande ovatie.

Ontmoeting centraal

Tijdens de lunch waaierde iedereen uit over de benedenverdieping van het stadhuis met broodjes, vegetarische kroketten en koffiebroodjes. Op de eerste verdieping maakte een fotograaf portretten van kringen en Dispuutleden. Boekhandel Savannah Bay verkocht literatuur over vrouwen in de politiek en de boeken van de sprekers.

Na de lunch vertrok een groepje naar de kleine trouwzaal voor de workshop 'Het boek dat mij heeft wakker geschud' onder leiding van Ariadne Doll. Twee groepen vertrokken met Noortje Reeuwijk en Nienke Gierman voor een wandeling langs herinneringsplaatsen van het Dispuut, onder meer het huis waar het Dispuut in 1946 is opgericht. De wandeling was mede uitgestippeld door Mariska Kastelic.

De laatste groep nam plaats in de raadszaal voor een paneldiscussie met Dispuutleden over hun ervaringen in de politiek, onder mijn leiding. Hier kwamen verhalen boven die de toehoorders 'koude rillingen' bezorgden. Ria Oomen (kring Limburg Zuid, CDA, voormalig lid van de Staten-Generaal en het Europees Parlement) vertelde dat haar man ooit een briefje in de broodtrommel had achtergelaten waarop stond: 'Er was weer geen brood'. „Daarop legde ik een briefje van 25 gulden neer”, zei Oomen. „Ik heb nooit meer een klacht van hem gehoord.” Siska van der Aa (voorheen kring Twente West, voormalig VVD-gemeenteraadslid in Enschede) sprak over de plaatselijke partijtop bestaande uit voornamelijk mannen. „Het lag voor de hand dat een vrouw de voorzitter van een commissie zou worden. Maar dat voorstel kwam niet langs de partijtop. Uiteindelijk schoof men een man naar voren met het argument dat hij homoseksueel was. Dat was immers ook divers.”

Voormalig CDA-Kamerlid Anneke Assen (kring Nijmegen) vertelde over de dominante mannen uit de landelijke partijtop van haar partij, die halverwege de jaren negentig nog steeds vonden dat een vrouwelijk Kamerlid eigenlijk thuis bij haar gezin zou moeten zijn. Babette Lammerts (kring Den Haag 1, voormalig lid van het CDA-hoofdbestuur) vertelde hoe zij in het bestuur het voorstel deed om op de kandidatenlijsten voortaan om en om een vrouw te plaatsen. Het voorstel werd aangenomen.

Er zaten jonge vrouwen in de zaal die wilden weten hoe zij zich konden voorbereiden op een duurzame politieke carrière. Ze wilden de kneepjes van het vak leren. Babette Lammerts gaf tips voor cursussen. Kan het Dispuut geen masterclasses geven, was hun wedervraag.

Mannenquotum

Stand-up comedian Soula Notos had de hele dag goed rondgekeken in onze gelederen en vatte haar observaties vlijmscherp en geestig samen in een mini-conference. Zo vroeg ze zich af waarom mannen nooit een symposium ‘Mannen in de politiek’ organiseren. „Zo’n symposium heet dan gewoon: ‘Politiek’,” concludeerde ze.

Ze verbaasde zich over het gebruik van het woord ‘quotum’, dat doorgaans een beperking aangeeft: melkquotum, mestquotum. Waarom betekent het dan voor het aantal vrouwen in een organisatie juist een voordeel? Ze stelde voor om in organisaties voortaan een mannenquotum aan te leggen om hun aandeel te beperken. Dat voorstel zette de zaal in vuur en vlam.

KVD lustrumboek ‘Hart van de politiek’

Slotstuk van de dag was de presentatie van het KVD-lustrumboek ‘Het hart van de politiek’ door **KVD-presidente Maria van den Muijsenbergh**. In het lustrumboek staat 56 biografische portretten van Dispuutleden die sinds de oprichting de politiek in gingen, opgetekend door de lustrumcommissie onder leiding van ondergetekende. Het merendeel van de beschreven vrouwen was KVP- of CDA-lid, maar vele waren actief voor PvdA, PPR, VVD, PSP en GroenLinks. Opvallende overeenkomst is dat de portefeuilles die ze bekleedden bijna altijd sociaal waren, met een nadruk op kwetsbare burgers.

Het was een grote verrassing dat ervan heinde en verre familieleden van overleden vrouwelijke politici uit het Dispuut naar Utrecht waren gekomen om de presentatie bij te wonen. Een van de oudste leden en strijdbaar PvdA-politica Gré Stevers was met haar zoon aanwezig, verder waren er kinderen, neven, nichten en echtgenoten gekomen. Zo werd een activistische dag over de schamele positie van vrouwen in de hedendaagse politiek ook een warme herdenking van alle voorgangers uit het Dispuut, de wegbereiders van de politica’s van vandaag.

Dankjewel en tot wederziens in Utrecht

De dag werd afgesloten met een groot applaus en dankjewel voor allen die bijgedragen heeft aan het KVD-lustrumfeest. Iedereen ging vol inspiratie weg met een gevulde tas met het citaat van Els Borst: “politiek is te belangrijk om alleen aan mannen over te laten”.

Volgend jaar, in maart 2027, zal het symposium weer plaatsvinden in Utrecht. Dan organiseert kring Utrecht 1 de jaarlijkse Dispuutdag met als thema ‘Het Europa van onze kinderen’.

Meer informatie: Katholiek Vrouwen Dispuut, www.katholievrouwendispuut.nl

[tekst: Jutta Chorus; Foto's: Esther de Witte en Zoe Froeling, Katholiek Vrouwen Dispuut, 21 maart 2026]